

CHARLES DARWIN

(1809-1882)

Doğal seçme yoluyla evrimleşme kuramının kurucusu Charles Darwin; Abraham Lincoln ile tamı tamına aynı tarihte, 12 Şubat 1809'da Shrewsbury, İngiltere'de doğmuştur. On altı yaşında tıp okumak üzere Edinburg Üniversitesi'ne girdi ancak, hem tıp ve hem de anatomiyi sıkıcı buldu ve bir süre sonra papazlık eğitimi almak için Cambridge'e geçti. Cambridge'de at binme ve atıcılık gibi faaliyetleri, derslerden çok daha fazla sevdi. 'Yine de hocalarından birini, kendisini H.M.S. Beagle araştırma gemisinin yolculuklarından birinde doğa bilimci olarak yer almak üzere önermeye ikna edebilecek kadar etkilemeyi başardı. Babası, böyle bir yolculuğun yalnızca genç adamın ciddi bir iş yapmasını geciktirmeye yarayacak yeni bir bahane olduğunu düşünerek, Charles'ın görevi kabul etmesine başlangıçta karşı çıktı. Neyse ki baba Darwin bu yolculuğa izin verme konusunda ikna edilebildi, çünkü bu, Batının bilim dünyasının en verimli okyanus yolculuklarından biri olacaktı.

Darwin Beagle ile 1831 yılında yelken açtı, yaşı yirmi ikiydi. Ardından gelen beş yıl içinde Beagle; Güney Amerika kıyılarında geze geze, okyanustaki yalnız Galapagos adalarında araştırma yapı yapı, Pasifikteki diğer adalara, Hint Okyanusu'na ve Güney Atlantik'e uğraya uğraya dünyayı dolaştı. Bu uzun yolculuk sırasında Darwin birçok doğa harikası gördü, ilkel kabileleri ziyaret etti, çok sayıda fosil buldu ve birçok bitki ve hayvan türleri üzerinde gözlem yaptı. Dahası, gördüğü her şey hakkında kapsamlı kayıtlar tuttu. Bu kayıtlar gelecekte yapacağı hemen tüm çalışmalara temel oluşturdu, kuramlarını geçerli kılacak uçsuz bucaksız bir kanıt hâzinesini ve belli başlı fikirlerini bu kayıtlardan türetti.

Darwin 1836'da memleketine döndü ve sonraki yirmi yılda İngiltere'nin en önde gelen biyologlarından biri olarak ün kazanmasını sağlayacak bir dizi kitap yayımladı. Daha 1837 yılında Darwin hayvan ve insan türlerinin değişmez olmadığına, jeolojik tarih boyunca geçirdikleri evrim sonucu ortaya çıktıklarına kani olmuştu. Ancak o zamanlar bu evrime neyin yol açmış olabileceği hakkında hiçbir fikri yoktu. Ama 1838'de Thomas Malthus'un "Nüfus Üzerine Bir Deneme" adlı eserini okudu ve bu kitap O'na, yaşama yarışı sırasında doğal bir seçim söz konusu olduğuna ilişkin düşüncesine ulaşmasını sağlayan önemli ipucunu verdi. Darwin, doğal seçim ilkesini formüle ettikten sonra bile fikirlerini yayımlama konusunda hiç acele etmedi. Ortaya attığı kuramın mutlaka yoğun bir muhalefet yaratacağını gördü ve bu nedenle uzun bir süre hipotezinin lehindeki kanıtları toparlamak ve irdellemeleri düzenlemekle uğraştı.

Teorisinin ana hatlarını 1842 yılında yazdı, 1844 yılına gelindiğinde kapsamlı bir kitap üzerinde çalışıyordu. 1858 yılının Haziran ayında, Darwin büyük eseri üzerinde hâlâ eklenti ve değişiklikler yapmaktayken; o sıralar Doğu Hindistan'da bulunan İngiliz doğa bilimci Alfred Russel Wallace'tan, kendi evrim teorisinin ana hatlarını açıklayan bir yazı aldı. Wallace kuramının belli başlı tüm noktaları Darwin'in öne sürdükleriyle aynıydı! Wallace kuramı tamamen kendi başına geliştirmiş ve baskıya vermeden önce tanınmış bir bilim adamının görüş ve yorumlarını almak için müsveddesini Darwin'e göndermişti. Bu, sevimsiz bir öncelik savaşıyla rahatlıkla dönüşebilecek utanç verici bir durumdu. Ama böyle olmadı, Wallace'm tebliği ve Darwin'in kitabının ana hatları birleşik bir tebliğ olarak ertesi ay bir bilim kuruluna sunuldu.

Tuhaf bir şekilde, bu sunum çok fazla ilgiyle karşılanmadı. Darwin'in ertesi sene yayımlanan "Türlerin Kökeni" adlı kitabı ise büyük bir çalkantı yarattı. Hatta, bilim adamı olmayan herkes tarafından aynı derecede şiddetle ve kapsamlı olarak tartışılan böyle bir başka kitap bulunmaması mümkündür. 1871'de Darwin "İnsanın Ataları ve Cinsiyete Bağlı Seçim" adlı eserini yayımladığında tartışmalar daha devam etmekteydi. İnsanoğlunun maymun benzeri yaratıklardan türemiş olduğu düşüncesini ileri süren bu kitap, öfkeli muhalefeti iyice ateşledi.

Darwin'in kendisi kuramları hakkında halk önünde yapılan tartışmalara katılmadı. Bunun bir nedeni; Beagle ile yaptığı yolculuktan bu yana sağlığının, büyük bir olasılıkla Güney Amerika'da böcek ısırmasıyla yakalanmış olduğu, ara sıra tekrarlayan Chagas hastalığından dolayı bozuk olmasıydı. Dahası, evrim yanlıları Thomas H.Huxley'in şahsında, yetenekli bir müzakereciye ve ateşli bir Darwin teorileri savunucusuna sahiptiler. Darwin'in öldüğü 1882 yılına gelinceye kadar bilim adamlarının büyük çoğunluğu Darwin teorilerinin temelde doğru olduğunu kabul etmişlerdi.

Türlerin evrimleşmesi fikri özgün olarak Darwin'e ait değildir; bu teoriyi O'ndan önce süren hatırı sayılır sayıda insan vardır. Bunların arasında Fransız doğa bilimci Jean Lamarck ve Darwin'in kendi büyükbabası Erasmus Darwin de sayılabilir. Ama bu hipotezlerin hiçbiri, ileri sürdükleri görüşlerle evrimin nasıl oluştuğu hakkında tatmin edici açıklamalar getiremediği için, bilim dünyasında kabul görmemiştir. Darwin'in yaptığı büyük katkı, sadece evrimin oluşum mekanizmasını -doğal seçim- açıklamakla kalmayıp, aynı zamanda hipotezi destekleyecek fazla miktarda kanıt da sağlamış olmasıdır.

Darwin Teorisi'nin genetik teorisine hiç dayandırılmadan, hatta bu konuda hiç bilgi olmadan şekillendirildiğini kaydetmekte yarar vardır. Darwin'in zamanında, belirli özelliklerin nesilden nesile nasıl aktarıldığı hakkında kimse bir şey bilmiyordu. Gregor Mendel kalıtım kanunlarını, Darwin'in çığır açan kitaplarını yazıp yayımladığı yıllarda çözümlüyor olmasına rağmen;

Mendel'in Darwin'i çok da mükemmel bir şekilde destekleyen çalımları, Darwin teorilerinin artık iyice oturmuş olduğu 1900 yılına kadar göz ardı edildi. Günümüzde, kalıtım kurallarıyla doğal seçimi bir araya getiren evrim teorisi anlayışımız, Darwin tarafından ortaya konmuş teoriye göre daha bütünsel bir yaklaşımdır.

Darwin'in insanoğlunun düşünceleri üzerindeki etkisi engindir. Salt bilimsel açıdan bakıldığında, biyoloji konusunu baştan aşağı değiştirmiştir. Doğal seçim gerçekten de çok geniş bir ilkedir, antropoloji, sosyoloji, siyasal bilgiler ve ekonomi alanları gibi daha birçok alanda uygulanması için girişimlerde bulunulmuştur,

Darwin teorilerinin bilimsel ve sosyolojik anlamlarından belki de daha önemlisi, dinsel düşünce üzerinde yapmış olduğu etkidir. Darwin döneminde ve bu dönemi izleyen uzun yıllar boyunca, birçok dindar Hıristiyan bu teorilerin kabul edilmesinin dini inana baltalayacağına inandı. Dinsel duyarlılıkta yaşanan düşüşte birçok başka etkenin de rol oynadığı açık olmakla birlikte, bu korkularında belki de haklıydılar, (Darwin'in kendisi de agnostik görüşü benimsedi.)

Din olgusu dışında da, Darwin kuramı, insanların dünya hakkında düşünüşlerinde büyük bir değişikliğe sebep olmuştur. İnsan ırkı artık, bir zamanlar olduğu gibi doğal akışın merkezinde yer almıyor sanki. Artık kendimizi birçok türden biri olarak görmemiz ve bir gün başka türlerin bizim yerimizi alabileceğini kabul etmemiz gerek, Darwin'in çalışmasının sonucu olarak, Herakleitos'un "dünyada değişmeyen tek şey değişimdir" şeklindeki bakış açısı daha geniş bir kabul görmüştür. Evrim teorisinin insanın kökenini genel olarak açıklamaktaki başarısı, bilimin tüm fiziksel sorulara cevap verme yeteneğinde olduğuna duyulan inana pekiştirmiştir. (Ancak ne yazık ki insanın tüm sorunlarına cevap olamıyor.) "Yaşam savaşı" ve "en uygun olanın yaşaması" gibi Darwin'e ait terimleri söz dağarcığımızıza yerleşmiştir,

Darwin kuramlarının kendisi hiç yaşamamış olsaydı da ifade edilecek olduğu açıktır. Hatta, Wallace'ın çalışması göz önüne alınırsa, bu önerme belki de bu listedeki herkesten çok Darwin için geçerlidir, Ama her şeye rağmen, biyoloji ve antropolojide devrim yaratan ve insanın dünyadaki yeri hakkındaki görüşlerimizi bu denli değiştiren de Darwin'in eserleridir.

Kaynak: Michael H. Hart, Dünya Tarihine Yön Veren En Etkin 100, Neden Kitap Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 92-95